

njr

JONGERENVERTEGENWOORDIGERS
EUROPESE ZAKEN

WERKGROEP
JONG IN
EUROPA

EUROPA IN DE KLAS

AANBEVELINGEN VOOR
MIDDELBAAR- EN BEROEPSONDERWIJS
OVER EUROPA EN EUROPESE POLITIEK

EXECUTIVE SUMMARY

De werkgroep Jong in Europa en de jongerenvertegenwoordigers Europese Zaken van de Nationale Jeugdraad (NJR) hebben het voorstel 'Europa in de klas' geschreven met de visie om beter onderwijs over Europa voor jongeren te garanderen. Wij denken dat het voor middelbare- en mbo-scholieren erg belangrijk is om voorzien te worden van basis- kennis over de Europese Unie.

Ter bevordering van onze doelstellingen zouden wij graag Europa als terugkerend en overkoepelend thema zien binnen de vakken economie, geschiedenis, maatschappijleer, maatschappijwetenschappen en aardrijkskunde op het Voortgezet Onderwijs en binnen het vak burgerschap op het MBO.

Economie is het vak waarbij de Europese Unie op dit moment het vaakst aan bod komt wanneer internationale economische betrekkingen besproken worden. Hier zijn wij uiteraard blij mee. Wij denken echter dat er veel dieper kan worden ingegaan op de invloed van de EU op de Nederlandse economie, omdat onze economie onderdeel is van, en steunt op, de Europese markt. Wij zouden dan ook graag zien dat de scholieren kennismaken met het integrale functioneren van de Nederlandse economie in een Europese en internationale context.

Het vak geschiedenis gaat diep in op veel belangrijke onderwerpen, zoals de oorzaken van de Tweede Wereldoorlog. Helaas wordt er nauwelijks ingegaan op de van de Gemeenschap voor Kolen en Staal als gevolg van de oorlog.

De oprichting en de ontwikkelingen van de Unie hebben heel veel impact gehad door de jaren heen en zal naar onze mening daarom een breder uitgemeten onderdeel moeten zijn binnen het vak geschiedenis.

Daarnaast is er het vak maatschappijleer waarin vooral besluitvormingen en politiek worden besproken. Op het voortgezet onderwijs wordt er op alle niveaus bij maatschappijleer wel in enige zin gepraat over het Nederlandse wetgevingsproces. Wij vinden het opmerkelijk dat het wetgevingsproces van de Europese Unie hierbij niet ter sprake komt, ondanks dat onze huidige wetgeving voor een substantieel deel vanuit de Europese Unie komt. Bovendien is de EU, net zoals de Nederlandse staat, een

“Het lijkt ons erg belangrijk dat er binnen maatschappijleer goed gekeken wordt naar het effect van de Europese regels op nationaal niveau en de invloed van Europa op ons dagelijks leven.”

democratisch instituut waar elke Nederlandse burger een onderdeel van is. Het lijkt ons erg belangrijk dat er binnen maatschappijleer goed gekeken wordt naar het effect van de Europese regels op nationaal niveau en de invloed van Europa op ons dagelijks leven.

Op havo en vwo is maatschappijwetenschappen een keuzevak, waarbij er dieper wordt ingegaan op de stof van maatschappijleer. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder andere multiculturele samenleving,

rechtsstaat, ontwikkelingssamenwerking en politieke besluitvorming. Het is de bedoeling dat de leerling bij dit vak besluitvormingsprocessen kan onderscheiden op verschillende niveaus, inclusief Europees. Het is waarschijnlijk dat een leerling die maatschappijwetenschappen als keuzevak kiest geïnteresseerd is in gerelateerde onderwerpen, het zou daarom volgens ons terecht zijn om bij maatschappijwetenschappen nog wat dieper in te gaan op de invloed en besluitvorming van de EU.

In veel gevallen wordt Europa niet besproken tijdens het vak aardrijkskunde. Echter, zien wij de Europese Unie als overkoepelende factor van de vier dimensies die binnen dit vak aan bod komen, namelijk politiek, economie, ecologie (i.e. geografie) en de sociaal-culturele dimensie. Door de grote invloed die de EU uitoefent op vele aspecten binnen deze dimensies (internationale samenwerking en handel, grenzen, migratie, veiligheid, etc.) vinden wij het van belang dat de Europese samenwerking ook binnen het vak aardrijkskunde aan bod komt.

Als laatste is er het vak burgerschap, dat wordt gegeven op het MBO, waarbij de focus ligt op deelname in de maatschappij. Er wordt gekeken naar vier dimensies: politiek-juridisch, economisch, maatschappelijk-sociaal en vitaal burgerschap (MBO Raad, 2017). Oftewel, er wordt gekeken naar welke invloed men als burger kan uitoefenen op de maatschappij en hoe men kan bijdragen aan actief burgerschap. Er is duidelijk overlap tussen Nederlands burgerschap en Europees burgerschap, alleen wordt deze connectie nu nog nauwelijks belicht.

INHOUDSOPGAVE

EXECUTIVE SUMMARY	2
INLEIDING	4
ALGEMENE MOTIVATIE	6
VMBO	10
GESCHIEDENIS	10
ECONOMIE	10
AARDRIJKSKUNDE	11
MAATSCHAPPIJLEER	11
HAVO	12
GESCHIEDENIS	12
ECONOMIE	12
AARDRIJKSKUNDE	13
MAATSCHAPPIJLEER	13
MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN	14
VWO	15
GESCHIEDENIS	15
ECONOMIE	15
AARDRIJKSKUNDE	16
MAATSCHAPPIJLEER	16
MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN	17
MBO	18
BURGERSCHAP	18
EXTRACURRICULAIR/ NON-FORMEEL ONDERWIJS	19
BLIK OP DE TOEKOMST	21
BRONNEN	22

INLEIDING

Wij, de jongerenvertegenwoordigers Europese Zaken en de werkgroep Jong in Europa – beide een initiatief van de Nationale Jeugdraad (NJR) – zetten ons in om Europees bewustzijn te creëren onder jongeren.

Vanuit onze positie vinden wij het zeer belangrijk dat jongeren meer kennis opdoen over de Europese Unie en hierdoor hun eigen mening kunnen vormen over dit onderwerp. Daarnaast is het ons streven dat jongeren gehoord worden in de EU. Dit realiseren wij door het geven van gastlessen in heel Nederland, om zo input te verzamelen en in debat te gaan met Nederlandse jongeren over Europa en het Europese beleid. Tijdens deze gastlessen komen thema's als jeugdwerkloosheid en internationale uitwisselingen (Erasmus+) aan bod. Deze input wordt door de jongerenvertegenwoordigers meegenomen naar beleidsmakers en conferenties op Europees niveau.

Ook houden wij ons bezig met verschillende projecten zoals internationale uitwisselingen op mbo-niveau en de lobby voor 'Europa in de Klas'. Als onderdeel van dit lobby project hebben wij input vergaard onder middelbare scholieren en mbo studenten, hebben we voor uitgeverijen feedback gegeven op lesboeken en hebben we dit visiestuk geschreven.

Tijdens onze gastlessen blijkt vaak dat veel jongeren weinig tot niets weten over Europa en de EU. Veel leerlingen geven aan niet te zullen stemmen tijdens Europese verkiezingen, omdat ze hier te weinig informatie over hebben verkregen.

Anderzijds hechten de meeste scholieren wel belang aan een brede kennis over politiek en maatschappij, zowel op nationaal als Europees niveau. Uit de aanbevelingen van de gastlessen werd duidelijk dat jongeren meer behoefte hebben aan informatie over Europa, en daar willen wij ons voor inzetten.

Allereerst hebben we een kritische blik geworpen op de huidige curricula van het formeel onderwijs in Nederland. Wij hebben geconcludeerd dat de mate waarin Europa terugkomt in lesboeken per uitgeverij enorm varieert. Soms wordt het thema Europa teruggedrongen tot een hoofdstuk, of zelfs een paragraaf, in een maatschappijleerboek. Wij zouden graag zien dat Europa een vakoverschrijdend thema is en terugkomt in verschillende vakken waaronder geschiedenis, aardrijkskunde, economie en maatschappijleer/wetenschappen. Hierna hebben wij de input uit de gastlessen en onze feedback op huidige lesmethodes vertaald naar dit visiestuk. Hiermee willen we een bredere kennis over Europese politiek, economie, geschiedenis en cultuur onder jongeren garanderen.

ALGEMENE MOTIVATIE

Vandaag de dag heeft de Europese Unie (EU) ontzettend veel invloed op haar lidstaten. Belangrijke beslissingen op het gebied van mensenrechten, economie, ontwikkelingssamenwerking et cetera worden gemaakt op Europees niveau.

Maar liefst 30 procent van de Nederlandse wetgeving komt vanuit de EU (Shari , 2014). Ondanks dat Nederland samen met andere landen over deze essentiële onderwerpen beslist, is er weinig bewustzijn over wat er in Brussel speelt. Er heerst nog veel onwetendheid onder Nederlandse jongeren rondom de mogelijkheden die de EU voor hen heeft gecreëerd, zoals internationale uitwisselingen en kansen op de Europese arbeidsmarkt. Het propaganderen van de EU is geen onderdeel van onze doelstelling. Wij willen dat zij hun mening kunnen baseren op objectieve informatie. Het vormen van een eigen mening over een onderwerp dat veel invloed op hen heeft is volgens ons noodzakelijk.

De afgelopen jaren hebben de Nederlandse kiezers meerdere malen gestemd over onderwerpen gerelateerd aan de Europese Unie, maar men kan zich afvragen of deze kiezers een weloverwogen beslissing hebben kunnen maken. Wij vinden het van groot belang dat jongeren voldoende geïnformeerd worden op school zodat ze later belangrijke beslissingen kunnen baseren op wat ze geleerd hebben. Helaas zien wij dat het thema Europa in het huidige curriculum van het middelbaar onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs nauwelijks aan bod komt.

“Wij vinden het van groot belang dat jongeren voldoende geïnformeerd worden op school zodat ze later belangrijke beslissingen kunnen baseren op wat ze geleerd hebben.”

Er zijn verschillende redenen waarom ‘Europa in de Klas’ volgens ons noodzakelijk is: Ten eerste vinden wij het essentieel dat jongeren begrijpen in welke mate de EU hun leven beïnvloedt.

De impact van de Europese Unie valt niet meer te ontkennen, echter wordt er bij economie, geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer, maatschappijwetenschappen en burgerschap niet voldoende ingegaan op het ontstaan van de EU en wat deze samenwerking voor gevolgen heeft voor de huidige maatschappij. Daarnaast is het belangrijk om te kijken naar wat de Europese Unie vandaag de dag inhoudt. Hoe heeft de EU zich door de jaren heen ontwikkeld en is de EU uitgegroeid tot wat men voor ogen had

in 1950? Op welke onderwerpen heeft de Europese Unie invloed op jongeren, niet alleen als groep maar ook als individu? Wat heeft Europa hen te bieden? Ten tweede denken wij dat het belangrijk is dat jongeren een mening kunnen vormen over de EU.

De jongeren van nu zijn de besluitmakers, de werknemers en de kiezers van morgen. De EU komt steeds vaker in het nieuws, maar dit nieuws is vaak lastig te volgen voor eenieder die over onvoldoende kennis van Europese instituties beschikt. De heersende onwetendheid wat betreft Europa creëert in sommige gevallen een negatieve houding tegenover Europese samenwerking. Dit heeft een groot effect op de beeldvorming van Nederlandse jongeren. Ons doel is niet om een pro-Europese boodschap over te brengen, maar om jongeren hun mening te laten vormen gebaseerd op objectieve informatie.

Ten derde willen we actief burgerschap onder jongeren creëren. Er heersen niet alleen negatieve associaties met de Europese Unie, maar ook met politiek in het algemeen. Politieke conflicten zijn voortdurend onderdeel van het dagelijkse nieuws. Wij zien dat het beeld van politiek actief zijn onder jongeren steeds meer gelinkt wordt aan opschudding, meningsverschillen en complicaties, dan aan democratische waarden, burgerschap of simpelweg je stem laten horen. Dit lijkt ons niet het beeld dat de jeugd zou moeten hebben over politiek, met name over het uitoefenen van politieke invloed, bijvoorbeeld door middel van stemmen. Dit blijkt ook uit de opkomst bij de Europese verkiezingen in 2014: slechts 18% van de stem bevoegde Nederlandse jongeren bracht toen een stem uit. (Europees Parlement, 2014).

“Ons doel is niet om een pro-Europese boodschap over te brengen, maar om jongeren hun mening te laten vormen gebaseerd op objectieve informatie.”

A young man with dark hair, wearing a dark jacket over a white t-shirt and blue jeans, is walking towards the camera in a modern, brightly lit hallway. The hallway has a polished wooden floor and white walls. In the background, there are glass doors and a ceiling with recessed lights. The right side of the image is blurred, showing a continuation of the hallway.

“Uit de aanbevelingen van de gastlessen werd duidelijk dat jongeren meer behoefte hebben aan informatie over Europa, en daar willen wij ons voor inzetten.”

VMBO

Geschiedenis

HUIDIGE SITUATIE

In het huidige eindexamenprogramma wordt alleen binnen de theoretische leerweg aandacht besteed aan de relatie tussen Nederland en Europa. "De kandidaat kan herkennen en beschrijven op welke wijze de Europese samenwerking zich na 1945 ontwikkeld heeft en welke invloed de Europese Unie heeft."

ONS VOORSTEL

Het is belangrijk dat leerlingen begrijpen hoe en waarom de Europese samenwerking tot stand is gekomen (Van de EGKS naar de EU zoals wij die nu kennen). Dit zal een toegevoegde waarde hebben, omdat de leerling een beter beeld krijgt van de grote invloed die de EU sinds het einde van de oorlog heeft gehad op Europese landen op het gebied van veiligheid en economie. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de leerling het verschil tussen de Europese Unie en de Raad van Europa kan aanduiden.

Economie

HUIDIGE SITUATIE

Leerlingen van het vmbo moeten inzichten verwerven wat betreft internationale economische betrekkingen, Nederland als open economie, de Europese Unie, ontwikkelingsproblematiek en concrete toepassing in een gegeven casus.

ONS VOORSTEL

Wat dit vak betreft is het curriculum van het vmbo vooruitstrevend, want het is behoorlijk geëuropeaniseerd. Het is volgens ons van belang dat leerlingen informatie vergaren over het functioneren van de interne markt binnen de EU, en van de rol die Nederland hierin speelt.

VMBO

Aardrijkskunde

HUIDIGE SITUATIE

Bij het vak aardrijkskunde zijn er geen kerndoelen die uitsluitend gaan over Europa en de Europese Unie.

ONS VOORSTEL

Wij zien een duidelijk verband tussen de thema's die binnen dit vak aan bod komen en thema's die een grote rol spelen in Europa.

Denk hierbij aan open grenzen, migratie, uitbreiding van de lidstaten, valuta, politieke samenwerking, veiligheid en vrede.

Leerlingen moeten de rol van de EU binnen deze thema's kunnen aanduiden.

Maatschappijleer

HUIDIGE SITUATIE

In het examenprogramma van 2017 van het vmbo staat geen informatie vermeld over de Europese Unie.

ONS VOORSTEL

In het kopje 'macht en zeggenschap' zou een apart stuk over de Europese Unie tot zijn recht komen. Er zou daar aandacht besteed moeten worden aan Europese besluitvorming. Leerlingen moeten bekend zijn met de beleidsterreinen binnen de EU, en leren hoe Europees beleid tot stand komt en hoe dit wordt doorgevoerd. Verder moet de leerling ook in staat zijn om de invloed van de Europese Unie op individueel niveau aan te duiden. Enerzijds moet een leerling kennis opdoen over hoe de Europese politiek hen beïnvloedt en anderzijds moeten zij zich bewust zijn van hoe zij de politiek kunnen beïnvloeden.

HAVO

Geschiedenis

HUIDIGE SITUATIE

Op grond van de examenplanning van het College van Toetsing en Examen wordt er binnen 'Tijdvak 10' aandacht besteed aan de EU. De kenmerkende aspecten die hierbij aan bod komen zijn de eenwording van Europa, de gevolgen van de welvaartsgroei van de jaren 60 van de twintigste eeuw en de ontwikkeling van pluriforme en multiculturele samenlevingen.

ONS VOORSTEL

Net zoals op het vmbo moet er op de havo ook meer aandacht besteed worden aan de totstandkoming en de werking van de Europese Unie, want ook op de havo gaat het erom dat de leerling zich beter bewust is van de ontwikkeling van de EU. Op de havo kan er dieper worden ingegaan op de specifieke ontwikkelingen die geleid hebben tot de totstandkoming van de EU en de cruciale gebeurtenissen die de Unie hebben gevormd tot het samenwerkingsverband dat wij vandaag de dag kennen. Daarbij moet de focus liggen op de invloed die de Europese Unie op haar lidstaten heeft, en andersom.

Economie

HUIDIGE SITUATIE

Vastgelegd is dat de volgende concepten behandeld worden op het centraal examen: 'Markt', 'Ruilen over de tijd', 'Samenwerken & onderhandelen', 'Risico & informatie', 'Welvaart en groei' en 'Goede tijden, slechte tijden'. Het College vermeldt niets specifiek over de EU. Wel is er bepaald dat in het concept 'Welvaart en groei' ook gekeken wordt naar de wereldwijde oorzaken van economische groei.

ONS VOORSTEL

Wij zouden graag zien dat leerlingen kennis opdoen van de impact van de Europese interne markt op de Nederlandse, Europese en globale economie. Daarnaast vinden we het belangrijk dat jongeren kennis vergaren over de financiële overeenkomsten tussen lidstaten en de EU, waarbij er wordt gekeken op welke manier lidstaten geld investeren in de Europese samenwerking en hoe zich dat uiteindelijk grotendeels terugbetaald.

HAVO

Aardrijkskunde

HUIDIGE SITUATIE

In de eindtermen van het vak wordt niks vermeld over de Europese Unie en Europa.

ONS VOORSTEL

Er moet meer informatie worden gegeven over de verschillende beleidsterreinen binnen de EU, en op welke manier de Europese Unie invloed uitoefent binnen deze thema's. Denk hierbij aan landbouw, visserij, migratie, (voedsel)veiligheid, etc. Het is van belang dat leerlingen begrijpen wat voor impact Europees beleid heeft binnen lidstaten, het continent Europa en de rest van de wereld.

Maatschappijleer

HUIDIGE SITUATIE

In de eindtermen staan de volgende exameneisen over Europese politiek vermeld: Politieke rechten; de structuur van de democratie, internationale vergelijking en internationale organisaties.

ONS VOORSTEL

Ons voorstel is dat er tijdens de lessen meer aandacht besteed wordt aan de actuele gebeurtenissen in Europa. Wij vinden het van belang dat jongeren weten wat er zich momenteel afspeelt in de wereld om hen heen. Het bespreken van actualiteiten in de klas draagt bij aan de politieke kennis en stelt jongeren in staat hierover een mening te vormen. Daarnaast zouden wij graag zien dat er in het onderdeel 'Politieke rechten; de structuur van de democratie', ook aandacht wordt besteed aan de invloed die leerlingen zelf kunnen uitoefenen op het beleid. Denk bijvoorbeeld aan het feit dat er om de vijf jaar gestemd mag worden voor het Europees Parlement.

Maatschappijwetenschappen

HUIDIGE SITUATIE

In het curriculum wordt vermeld dat de leerling moet weten hoe ambtenaren en politici de beleids- en besluitvorming kunnen beïnvloeden op lokaal, provinciaal, landelijk en Europees niveau.

ONS VOORSTEL

Het College van Tentamen en Examen heeft bepaald dat het centraal examen moet bestaan uit de thema's politieke besluitvorming, massamedia en criminaliteit & rechtsstaat. Wij zien dat er bij het thema politieke besluitvorming al wordt stilgestaan bij de Europese Unie. Desalniettemin zien wij ook kansen om Europa te verbinden aan de andere thema's binnen dit vak. Veiligheid is een van de belangrijkste Europese kernwaarden. Wij vinden het dan ook belangrijk dat de EU in ieder geval wordt besproken binnen het thema criminaliteit en rechtsstaat.

Geschiedenis

HUIDIGE SITUATIE

In het examenprogramma van geschiedenis staat één kenmerkend aspect dat specifiek over Europa gaat; de eenwording van Europa.

ONS VOORSTEL

We zouden graag zien dat er meer toegevoegd wordt over Europa en dan met name de EU, bijvoorbeeld de gevolgen die deze Europese eenwording had en heeft. Ook zouden we graag zien dat de geschiedenis van de rechtsstaat en de parlementaire democratie meer op het niveau van de EU behandeld worden. In welke mate had en heeft bijvoorbeeld het Europees recht invloed op ons Nederlandse rechtssysteem? We willen hierbij vooral ingaan op de gevolgen en oorzaken van deze onderwerpen, en minder op de precieze jaartallen van gebeurtenissen. Dit vinden wij belangrijker omdat de leerling hiermee een genuanceerder beeld van de geschiedenis van de EU krijgt, en dus ook beter zijn of haar eigen mening over de EU kan vormen.

Economie

HUIDIGE SITUATIE

In het curriculum is niets specifiek over de EU opgenomen, uit eigen ervaring merken wij dat de Europese Unie voor een gedeelte vaak wel behandeld wordt.

ONS VOORSTEL

Voorop gesteld, er zijn wel lesmethodes die de EU hebben opgenomen als hoofdstuk of als doorlopend thema. Toch zou het helpen als er ook meer specifieke zaken in het curriculum worden opgenomen, zodat het vaststaat dat de EU behandeld wordt. We zouden het bij economie dan vooral willen hebben over de Europese Centrale Bank, de EMU en macro-economie binnen de Europese Unie. Een belangrijk onderdeel van de EU is het vrije verkeer van diensten, goederen en personen. Leerlingen moeten kunnen begrijpen wat dit betekent voor de Nederlandse economie.

Aardrijkskunde

HUIDIGE SITUATIE

De eindtermen voor aardrijkskunde melden niks specifiek over de EU.

ONS VOORSTEL

Er wordt binnen aardrijkskunde aandacht besteed aan nationale en regionale vraagstukken, wij zouden hier graag Europese en/of internationale vraagstukken aan toegevoegd zien worden. Net als op het vmbo en de havo zijn hierbij de verschillende dimensies van aardrijkskunde van belang. Bij vwo kan er dieper worden ingegaan op actuele vraagstukken zoals bijvoorbeeld de migratiestroom vanuit het Midden-Oosten en Afrika en welke rol de EU hierbij zou moeten spelen volgens de leerlingen.

Maatschappijleer

HUIDIGE SITUATIE

De eindtermen voor maatschappijwetenschappen melden niks specifiek over de EU. In de eindtermen wordt wel het een en ander genoemd over internationaal of mondiaal niveau. Zo moet de leerling uitleggen hoe politieke beleids- en besluitvormingsprocessen in Nederland worden beïnvloed door de politieke, economische en culturele verwevenheid van de internationale samenleving en de Nederlandse economische orde vergelijken met die van andere landen.

ONS VOORSTEL

Wij zien dat de eindtermen vooral ingaan op nationale vraagstukken en organisaties. Criminaliteit en rechtsstaat worden bijvoorbeeld alleen op nationaal niveau behandeld, net als de wisselwerking tussen massamedia en de overheid en het grootste gedeelte van de politieke besluitvorming. Wij zien hierin een gemiste kans, omdat al deze onderwerpen ontzettend veel met de EU te maken hebben. We zouden daarom graag zien dat de eindtermen van maatschappijwetenschappen naast nationaal niveau, ook Europees niveau behandelen. Hierbij is het van belang dat er wordt ingespeeld op de actualiteiten, zodat leerlingen zich bewuster worden van huidige (internationale) ontwikkelingen die een effect hebben op Nederland en op hun eigen leven.

Maatschappijwetenschappen

HUIDIGE SITUATIE

Voor maatschappijleer zijn er al een aantal eisen specifiek aan de EU gewijd. De leerling moet de structuur van de vertegenwoordiging op EU-niveau uitleggen, aangeven welke gevolgen de vorming van de EU heeft voor de politieke rechten van de Europese burger, aangeven welke gevolgen de vorming van de Europese Unie heeft voor de sociale rechten van de Europese burger en aangeven welke gevolgen de Europese integratie heeft voor de Nederlandse cultuur en identiteit.

ONS VOORSTEL

Wij zijn erg tevreden met de eisen die al aan de Europese Unie zijn gewijd, toch merken wij dat er in de praktijk weinig aandacht aan deze eisen wordt besteed. Dit komt onder andere doordat het vak maatschappijleer alleen een schoolexamen kent en hierdoor de leraar zelf kan bepalen hoe deze eisen behandeld worden. We zouden hier graag aandacht voor willen vragen, om zo te garanderen dat alle leerlingen een gelijke kennis over Europa opdoen. Daarnaast denken wij dat er binnen het vak maatschappijleer aandacht moet worden geschonken aan het vormen van een eigen mening over de Europese Unie, wat voor invloed de EU op het dagelijks leven heeft en hoe burgers invloed kunnen uitoefenen op de EU.

Burgerschap

HUIDIGE SITUATIE

De thema's die behandeld worden bij burgerschap zijn opgedeeld in 4 dimensies:

1. Politiek-juridische dimensie
2. Economische dimensie
3. Sociaal-maatschappelijke dimensie
4. Dimensie vitaal burgerschap

Bij dimensie 1 komt de EU aan bod bij besluitvorming (stemmen op het Europees Parlement) en internationalisering. Het is niet duidelijk of de EU aan bod komt in de tweede dimensie. De EU komt zowel in de sociaal-maatschappelijke als de vitaal burgerschap dimensie niet aan bod.

ONS VOORSTEL

Het is belangrijk om de politieke en juridische kennis van jongeren te vergroten zodat zij zich betrokken kunnen voelen bij landelijke besluitvormingen. Deze kennis kan worden ingezet bij participatie in formele zin (stemmen bij officiële verkiezingen) en bij meer (inter)actieve vormen van betrokkenheid bij besluitvorming op verschillende politieke niveaus, waaronder de EU.

Het onderwijs kan zich meer richten op thema's zoals Europese integratie, duurzaamheid, internationalisering en ondernemerschap in de EU, binnen alle dimensies. Wij zijn van mening dat al deze thema's relevant zijn voor de loopbaan van MBO-studenten. Studenten moeten de mogelijkheid krijgen om zich te ontwikkelen en inzicht te krijgen in onderwerpen die invloed hebben op het leven van de student. De student wordt hierdoor in staat gesteld zich een goed onderbouwde mening te vormen over de EU. Het is daarom belangrijk om studenten te betrekken bij de EU, bewustwording te creëren over Europees burgerschap en de mogelijkheden die het biedt, zoals open grenzen en Erasmus+.

Om de student inzicht te geven in de EU en actief burgerschap te bevorderen, is het belangrijk om studenten te onderwijzen over de Europese geschiedenis, de Europese instellingen (in het bijzonder het Europees Parlement) Europees beleid en regels, en de rol die studenten zelf (kunnen) innemen in de Europese maatschappij. Dit kan worden gedaan aan de hand van actuele thema's, zoals de Europese verkiezingen.

EXTRACURRICULAIR/ NON-FORMEEL ONDERWIJS

Naast het normale curriculum zijn ook andere factoren zeer belangrijk om meer bewustzijn te creëren van Europese thema's onder jongeren.

Extra activiteiten en non-formeel onderwijs spelen hierbij een belangrijke rol. Stage lopen en/of studeren in het buitenland draagt bij aan de Europese bewustwording van jongeren. Jongeren kunnen op deze manier de Europese Unie ontdekken en andere Europese jongeren leren kennen. Wij zien echter dat dit vooral gebeurt op het HBO en het WO, omdat studenten zich op het MBO vaak niet bewust zijn van de kansen die

aanwezig zijn. Wij merken echter dat mbo leerlingen wel degelijk naar het buitenland zouden willen gaan voor studie of stage. Betere voorlichting en begeleiding vanuit international offices en een groter budget binnen het Erasmus+ programma voor deze sector moeten bijdragen aan een hogere participatiegraad.

De afgelopen jaren hebben de Nederlandse kiezers meerdere malen gestemd over onderwerpen gerelateerd aan de Europese Unie, maar men kan zich afvragen of deze kiezers een weloverwogen beslissing hebben kunnen maken. Wij vinden het van groot belang dat jongeren voldoende geïnformeerd worden op school zodat ze later belangrijke beslissingen kunnen baseren op wat ze geleerd hebben. Helaas zien wij dat het thema Europa in het huidige curriculum van het middelbaar onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs nauwelijks aanbod komt.

Ook zien wij een grote meerwaarde in non-formeel onderwijs, dat zich vrijwel volledig buiten de schoolmuren afspeelt. Bij non-formeel onderwijs staan vooral sociaal-culturele vorming en ontwikkeling centraal. Het Model European Parliament (MEP), verschillende debatwedstrijden of de meer dan 63 European Parliament Ambassador Schools zijn hier voorbeelden van. In het non-formeel onderwijs leren scholieren of studenten soms in korte tijd evenveel of zelfs meer over Europese vraagstukken dan in hun gehele schoolcarrière. Toch zien we, met als voorbeeld het MEP, dat deze initiatieven vaak gelimiteerd zijn tot de leerlingen van het vwo. Als we elke jongere de kans willen geven om zich actief bezig te houden met de Europese Unie en het Europees burgerschap, moeten we meer van dit soort initiatieven creëren, ook voor de havo en het vmbo.

Ook moedigen wij scholen en international offices aan om het European Solidarity Corps te promoten. Dit vrijwilligersnetwerk geeft jongeren vanaf 17 jaar de kans om zich actief in te zetten voor vrijwilligersprojecten door heel Europa. Op deze manier participeren ze actief in de Europese samenleving en leveren ze waardevolle bijdragen aan de Europese maatschappij.

“Als we elke jongere de kans willen geven om zich actief bezig te houden met de Europese Unie en het Europees burgerschap, moeten we meer van dit soort initiatieven creëren, ook voor de havo en het vmbo.”

A person is sitting on a concrete ledge, wearing a bright yellow sweater with a black leaf pattern and black pants. A red backpack with orange straps is resting on their lap. The person is wearing white sneakers. The background shows a concrete surface with circular drainage holes.

“Stage lopen en/of studeren in
het buitenland draagt bij aan de
Europese bewustwording van
jongeren.”

BLIK OP DE TOEKOMST

De werkgroep Jong in Europa wil graag meer onderwijs over Europa, en specifiek over de Europese Unie, in de klas zien. Niet alleen omdat de EU een flinke invloed heeft op ons dagelijks leven, maar ook om jongeren te helpen met het vormen van een mening over de EU.

Het is belangrijk om de politieke en juridische kennis van jongeren te vergroten. Dit is bijvoorbeeld belangrijk op het moment dat jongeren kunnen stemmen, zodat zij ook weten waarop, en met welke redenen zij stemmen. Voor ons is het belangrijk dat dit onderwijs op elk niveau wordt aangeboden, zodat iedere jongere toegang heeft tot deze kennis. De verschillen in de stof tussen de niveaus zou voor ons vooral in de nuances moeten zitten, bijvoorbeeld in hoeverre er op een onderwerp wordt ingegaan. Wij zien dat actualiteit hierbij ontzettend belangrijk is.

Met dit visiestuk hopen wij een nuttige bijdrage te leveren aan de vorming van een curriculum dat jongeren voorbereidt op hun toekomst en hen de kans geeft zich te ontwikkelen tot actieve burgers, met hun eigen, door argumenten onderbouwde, kijk op de samenleving. Wij hopen dat leraren, die vaak erg positief reageren op onze ideeën, meer ruimte krijgen om onderwijs over de EU te behandelen. Daarnaast hopen wij dat jongeren voortaan niet meer afhankelijk hoeven te zijn van een enthousiaste leraar, of een toevallige gastles van bijvoorbeeld onze werkgroep. In plaats daarvan hopen wij dat iedere jongere, van elk niveau, onderwijs over de EU aangeboden krijgt en hierdoor in staat gesteld wordt om deel te nemen aan zowel de Nederlandse als de Europese samenleving.

“Wij hopen dat leraren, die vaak erg positief reageren op onze ideeën, meer ruimte krijgen om onderwijs over de EU te behandelen.”

BRONNEN

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma geschiedenis en staatsinrichting, vmbo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma geschiedenis, havo (vanaf CE 2015)*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma geschiedenis, vwo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma aardrijkskunde, vmbo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma aardrijkskunde, havo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma aardrijkskunde, vwo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma economie, vmbo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma economie, havo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma economie, vwo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma maatschappijleer (gemeenschappelijk deel), vmbo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma maatschappijleer II, vmbo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma maatschappijleer, havo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma maatschappijleer, vwo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma maatschappijwetenschappen, havo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma maatschappijwetenschappen, vwo*.

College voor Toetsen en Examens. (2017). *Examenprogramma geschiedenis en staatsinrichting, vmbo*.

MBO Raad. (01-22-2018). *Kwalificatie-eisen loopbaan en burgerschap*.

PDC. (2018). *Opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen*. Opgehaald van Parlement & Politiek:
<https://www.parlement.com/id/vfy7gizq51ux/contact>

PDC. (2018). *Opkomst Europese verkiezingen in Nederland*. Opgehaald van Parlement & Politiek:
https://www.parlement.com/id/vhx1b38yhhwz/opkomst_europese_verkiezingen_in

Sharifi, M. (20-05-2014). *Tachtig procent van onze wetten komt uit Europa*.
Opgehaald van NRC.nl:
<https://www.nrc.nl/nieuws/2014/05/20/tachtig-procent-van-onze-wetten-komt-uit-europa-1378885a660893>

